

การศึกษาความรู้ ทักษะ พฤติกรรม และแรงจูงใจ ผู้สูบบุหรี่ที่มารับบริการคลินิกทันตกรรมปลอดบุหรี่ จังหวัดอุบลราชธานี

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไป ความรู้ ทักษะ พฤติกรรม และแรงจูงใจ ผู้สูบบุหรี่ที่มารับบริการคลินิกทันตกรรมปลอดบุหรี่ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยศึกษาในกลุ่มประชากรผู้มารับบริการทันตกรรมในโรงพยาบาล ที่สมัครเข้าร่วมคลินิกทันตกรรมปลอดบุหรี่จำนวน 5 แห่งได้แก่ 1.เมือง 2.เขื่อนใน 3.นาเยีย 4.สว่างวีระวงศ์ 5.กุดข้าวปุ้น และ มีประสบการณ์การสูบบุหรี่ จำนวน 101 คน โดยแบ่งเป็น กลุ่มผู้สูบบุหรี่ 77 คน และกลุ่มผู้เคยสูบบุหรี่ 24 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย และร้อยละ

จากการศึกษาพบว่าผู้มารับบริการคลินิกทันตกรรมปลอดบุหรี่ ที่มีประสบการณ์สูบบุหรี่ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกร มีเฉลี่ยอายุ 51 ปี มีรายได้เฉลี่ย 5,000 - 10,000 บาท กลุ่มผู้สูบบุหรี่มีประวัติพฤติกรรมคนในครอบครัว มีพฤติกรรมดื่มแอลกอฮอล์ และกลุ่มผู้เคยสูบบุหรี่ มีประวัติพฤติกรรมคนในครอบครัว มีพฤติกรรมดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่เท่ากัน ส่วนใหญ่กลุ่มผู้สูบบุหรี่มีจำนวนชีพันทัดทั้งหมด 32 ชี และกลุ่มผู้เคยสูบบุหรี่มีจำนวนชีพันทัดทั้งหมด 28 ชี ทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่มีปัญหาเหงือกอักเสบ/มีหินปูน ไม่มีฟันโยก ไม่มีฟันผุ และเนื้อเยื่อในช่องปากปกติ ในกลุ่มผู้สูบบุหรี่ มีความรู้ ทักษะ พฤติกรรม ที่ต้องการเลิกบุหรี่ ส่วนในกลุ่มผู้เคยสูบบุหรี่ มีความรู้ ทักษะ และมีแรงจูงใจในการเลิกสูบบุหรี่ คือ เพื่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมสร้างความรู้ ทักษะ พฤติกรรม และแรงจูงใจในการเลิกบุหรี่ และวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมด้านทันตสุขภาพ ในกลุ่มผู้มารับบริการที่สูบบุหรี่ เพื่อให้เกิดการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดีและสามารถแก้ปัญหาทันตสุขภาพที่เหมาะสม อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ที่มาและความสำคัญ

บุหรี่เป็นสาเหตุสำคัญอันดับต้นๆ ของการเกิดมะเร็งช่องปาก จากข้อมูลทะเบียนมะเร็งระดับประชากร มีรายงานโรคมะเร็งช่องปากของประชากรจังหวัดอุบลราชธานี พบเป็นอันดับที่ 6 มีจำนวนผู้ป่วย 149 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.37 ของผู้ป่วยมะเร็งทั้งหมด (อันดับ 6 ในเพศหญิง ร้อยละ 5.61 และอันดับ 4 ในเพศชาย ร้อยละ 4.88) มะเร็งช่องปากมีระยะก่อนการเกิดโรค (Precancer) ที่ค่อนข้างนาน เรียกว่า ระยะ Potentially Malignant Disorders (PMD) ก่อนพัฒนาเป็นมะเร็งช่องปาก (Cancer stage) ระยะที่ 1-4 ตามลำดับ ซึ่งระยะ PMD สามารถรักษาได้หายขาดหากได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง (โรงพยาบาลมะเร็งอุบลราชธานี ,2560)

ผู้ที่เข้ามารับบริการในคลินิกทันตกรรมมีทั้งสูบและไม่สูบบุหรี่ ประมาณ 3 ใน 4 คนของผู้สูบบุหรี่ ต้องการเลิกสูบบุหรี่ เพียงแต่ยังไม่รู้ว่าจะเริ่มได้อย่างไร ด้วยวิธีการใด ทันตบุคลากรนอกจากจะมีหน้าที่ให้บริการทางทันตกรรมสำหรับผู้ป่วยแล้ว ยังมีบทบาทในด้านการสร้างและส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรค สามารถกระตุ้นหรือแนะนำให้เลิกบุหรี่ได้ และเพื่อให้คลินิกทันตกรรมเป็นต้นแบบของสถานที่ทำงานที่เอื้อต่อสุขภาพ (Healthy workplace) โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญการควบคุมการสูบบุหรี่ เสริมสร้างศักยภาพและสภาพแวดล้อมที่ดีของคลินิกทันตกรรมและดำเนินการควบคุมการสูบบุหรี่อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องต่อไป

- วัตถุประสงค์**
- 1.เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้มารับบริการคลินิกทันตกรรมปลอดบุหรี่ ที่มีประสบการณ์สูบบุหรี่
 - 2.เพื่อศึกษา ความรู้ ทักษะ พฤติกรรม กลุ่มผู้สูบบุหรี่ ของผู้มารับบริการคลินิกทันตกรรมปลอดบุหรี่
 - 3.เพื่อศึกษา ความรู้ ทักษะ และแรงจูงใจในการเลิกบุหรี่ ของกลุ่มผู้เคยสูบบุหรี่ ของผู้มารับบริการคลินิกทันตกรรมปลอดบุหรี่

รูปแบบการศึกษา : การวิจัยเชิงพรรณนา(Descriptive Research)

กลุ่มตัวอย่าง : ประชากรผู้มารับบริการทันตกรรมในโรงพยาบาล ที่สมัครเข้าร่วมคลินิกทันตกรรมปลอดบุหรี่จำนวน 5 แห่งได้แก่ 1.เมือง 2.เขื่อนใน 3.นาเยีย 4.สว่างวีระวงศ์ 5.กุดข้าวปุ้น และ มีประสบการณ์การสูบบุหรี่ จำนวน 101 คน โดยแบ่งเป็น กลุ่มผู้สูบบุหรี่ 77 คน และกลุ่มผู้เคยสูบบุหรี่ 24 คน

เกณฑ์คัดเข้า : โรงพยาบาลที่สมัครเข้าร่วมเป็นพื้นที่ต้นแบบคลินิกทันตกรรมปลอดบุหรี่,ผู้ที่มีประสบการณ์การสูบบุหรี่

เกณฑ์คัดออก : โรงพยาบาลที่ไม่สมัครเข้าร่วมเป็นพื้นที่ต้นแบบคลินิกทันตกรรมปลอดบุหรี่,ผู้ที่ไม่มีประสบการณ์การสูบบุหรี่

เครื่องมือ : 1.แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้มารับบริการคลินิกทันตกรรมปลอดบุหรี่ ที่มีประสบการณ์สูบบุหรี่

2.แบบสอบถามความรู้ ทักษะ พฤติกรรม กลุ่มผู้สูบบุหรี่ ของผู้มารับบริการคลินิกทันตกรรมปลอดบุหรี่

3.แบบสอบถามความรู้ ทักษะ และแรงจูงใจในการเลิกบุหรี่ ของกลุ่มผู้เคยสูบบุหรี่ ของผู้มารับบริการคลินิกทันตกรรมปลอดบุหรี่

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย และร้อยละ

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป พบว่ากลุ่มผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 97.4 และกลุ่มผู้เคยสูบบุหรี่ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 91.7 ทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกร มีเฉลี่ยอายุ 51 ปี มีรายได้เฉลี่ย 5,000 - 10,000 บาท กลุ่มผู้สูบบุหรี่มีประวัติพฤติกรรมคนในครอบครัว มีพฤติกรรมดื่มแอลกอฮอล์ และกลุ่มผู้เคยสูบบุหรี่ มีประวัติพฤติกรรมคนในครอบครัว มีพฤติกรรมดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่เท่ากัน ส่วนใหญ่กลุ่มผู้สูบบุหรี่มีจำนวนชีพันทัดทั้งหมด 32 ชี และกลุ่มผู้เคยสูบบุหรี่มีจำนวนชีพันทัดทั้งหมด 28 ชี ทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่มีปัญหาเหงือกอักเสบ/มีหินปูน ไม่มีฟันโยก ไม่มีฟันผุ และเนื้อเยื่อในช่องปากปกติ

กลุ่มผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่ ตอบคะแนนความรู้ได้ 8 คะแนน ทักษะได้คะแนนรวมที่ 19.17 คะแนน กลุ่มผู้สูบบุหรี่ส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ดังนี้ อายุที่สูบบุหรี่ครั้งแรก 16 - 20 ปี , ช่วงเวลาที่สูบบุหรี่มวนแรก หลังตื่นนอน 6 - 30 นาที , สาเหตุของการสูบบุหรี่ สูบคลายความเครียด , ความถี่ในการสูบบุหรี่ สูบทุกวัน , โอกาสในการสูบบุหรี่ เมื่อมีความเครียดและก่อน-หลังรับประทานอาหารเท่านั้น , สถานที่ในการสูบบุหรี่บริเวณที่โล่งแจ้ง เช่น สนามกีฬา ปริมาณการสูบบุหรี่เฉลี่ยวันละกี่มวน จำนวน 1 - 5 มวนและจำนวน 6 - 10 มวน , ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลิกบุหรี่ ส่วนใหญ่อยากเลิก , ท่านเคยเลิกบุหรืมาแล้วกี่ครั้ง ส่วนใหญ่ไม่เคยเลิกสูบบุหรี่ , ระยะเวลาที่เลิกสูบบุหรี่ได้ ส่วนใหญ่ไม่เคยเลิก

กลุ่มผู้เคยสูบบุหรี่ส่วนใหญ่ ตอบได้คะแนนความรู้รวม 8 คะแนน ทักษะรวม 22 คะแนน กลุ่มผู้เคยสูบบุหรี่ส่วนใหญ่ มีแรงจูงใจในการเลิกสูบบุหรี่ คือ ไม่อยากให้คนในครอบครัวหรือคนรอบข้าง เป็นโรคจากควันบุหรี่ของตนเอง,อยากเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับครอบครัวและเยาวชน,อยากมีสุขภาพร่างกายที่ดีขึ้นกว่าตอนที่สูบบุหรี่ ห่วงไกลจากโรคมะเร็งปอดและโรคมะเร็งช่องปาก, มีวิธีการคลายเครียดด้วยวิธีอื่น ที่ไม่ใช่การสูบบุหรี่

- ข้อเสนอแนะ**
1. นำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมสร้างความรู้ ทักษะ พฤติกรรม และแรงจูงใจ ในการเลิกบุหรี่ให้กับกลุ่มผู้มารับบริการที่สูบบุหรี่
 2. นำข้อมูลที่ได้เสนอแผนงานเพื่อจัดทำโครงการแก้ปัญหาทันตสุขภาพในกลุ่มผู้มารับบริการที่สูบบุหรี่ อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน
 3. นำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมด้านทันตสุขภาพ ในกลุ่มผู้มารับบริการที่สูบบุหรี่ เพื่อให้เกิดการดูแลสุขภาพช่องปากที่ดีและเหมาะสม

คณะผู้วิจัย

1. ทพญ. น้ำเพชร ตั้งยิ่งยง ตำแหน่ง ทันตแพทย์เชี่ยวชาญ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี
- 2.ทพญ. ธัญชนก รักงานช่าง ตำแหน่ง ทันตแพทย์ปฏิบัติการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี
- 3.นายศตวรรษ ศรีสมบัติ ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี

